

Implementeringsplan for den skoleomfattende tiltaksmodellen PALS

Implementeringsplanen inneholder informasjon om:

1. Søknadsprosedyre
2. Forutsetninger
3. Opplærings- og veiledningsprogram (med kostnadsoverslag)
4. PALS-modellens implementeringsstruktur

1. Søknadsprosedyre

Skoler sender søknad om deltakelse gjennom skoleeier i god tid innen søknadsfristen.

Skolens søknadsskjema for deltakelse og skolens sjekkliste "Readinessvurdering for implementering av PALS" fylles ut og sendes samlet til skoleeier.

Skoleeier fyller ut skoleeiers søknadsskjema som sendes sammen med skolenes søknader samlet til Atferdssenteret.

Etter at søknadene er vurdert vil aktuelle skoler og skoleeiere bli kontaktet av Atferdssenteret.

2. Forutsetninger

Det er en forutsetning for den enkelte skoles deltakelse at den blir gitt opplæring og veiledning fra en ekstern PALS-veileder. Videre er det helt avgjørende for utfallet av implementeringen av PALS i den enkelte skole at skolens eget behov og motivasjon for utviklingsarbeidet legges til grunn. Utvelgelse av skoler som melder sin interesse for å delta i PALS avgjøres av Atferdssenteret ut fra følgende kriterier:

- Skolen ønsker å forbedre læringsmiljøet og forebygge og mestre atferdsproblematikk.
- Skolen ønsker å fremme elevenes skolefaglige og sosiale ferdigheter.
- Det er støtte og aktiv deltakelse fra skolens ledelse.
- Det er stor oppslutning og deltakelse blant de ansatte (om lag 80 %).
- Det er støtte og medvirkning fra de foresatte, skoleeier, PP-tjeneste og annet støtteapparat.

Skolens eksterne PALS-veileder blir rekruttert fra kommunal/interkommunal PP-tjeneste, og annen veiledningstjeneste med kompetanse og ansvarsområde innen atferdsproblematikk.

Veilederne må ha relevant universitets- eller høyskoleutdanning, kunnskap og erfaring fra direkte arbeid med barn med atferdsproblemer, kunnskap og erfaring om skolen, undervisnings- og veiledningskompetanse, interesse og motivasjon for å arbeide med manual- og evidensbaserte metoder, samt gode forutsetninger for relasjonsbygging.

Det er en forutsetning at de rekrutterte PALS-veilederne har oppslutning og støtte fra egen arbeidsplass og ledelse, som må være villig til å prioritere ressurser for formålet. Den enkelte veileder må i arbeid med fire skoler under opplæring i modul 1, få avsatt om lag 50 % stilling til utøvelse av PALS. Videre må han/hun være villig til å ha fokus på programmet i minst tre – fem år.

Veilederne skal fylle ut skjema "Readinessvurdering for veiledere" før oppstart av opplæringen.

3. Opplærings- og veiledningsprogram

Implementeringen skjer gjennom et opplærings- og veiledningsprogram for skoler og PALS-veiledere i to moduler. Det må påregnes fra tre til fem år før den enkelte skole har oppnådd tilfredsstillende implementeringsgrad for begge moduler.

Skoler

Modul 1 – skoleomfattende universelle tiltaksnivå 1

Modul 1 omhandler modellens universelle forebyggende tiltaksnivå og er det første nivået i implementeringen av den skoleomfattende tiltaksmodellen PALS. Det gis opplæring i hvordan skolen skal planlegge og tilrettelegge organisatoriske strukturer som skal sikre en vellykket implementering, modellens teoretiske og forskningsbaserte bakgrunn, team- og databasert beslutningstaking, problemløsning og evaluering, samt de skoleomfattende universelle og forebyggende tiltakskomponentene. Høy implementeringsgrad for modul 1 er grunnleggende for både å sikre skolen vedvarende forebyggende innsats og utbytte av opplæringen i modul 2.

Opplæring

Den enkelte skole blir gitt opplæring med oppstart ved skoleårets begynnelse av en ekstern PALS-veileder. Opplæringen foregår i ti (10) opplæringsmøter á 2-4 timer gjennom ett skoleår (24-28 timer) med skolens implementeringsteam (PALS-team) som igjen gir opplæring til skolens personalgruppe og respektive trinnteam i månedlige personalmøter. Skolens elever inkluderes i det løpende arbeidet med implementeringen av modul 1. Tilbud om opplæring i det skoleomfattende kartleggingsverktøyet SWIS gis fra det andre skoleåret av implementeringen av modul 1.

Struktur

- Oppstartsseminar for skolens PALS-team og personalgruppe (august 1 dag ev. 2x½dag /6t)
- PALS-team – opplæringsmøte (10g/skoleår)
  - På den enkelte skole 6 ganger á 2t i sept, nov, des, feb, mars, mai (12 t/år)
  - I nettverk med andre skolers PALS-team – 4 ganger á 3-4t i okt, jan, april, jun (12-16t/år)
- PALS-team – internt arbeidsmøte (forslag: 1t/uke – 2t/14.dag)
- Personalgruppen og respektive trinnteam (min. 1g/mnd)
- Opplæring i SWIS (School Wide Information System) databasert kartleggingsverktøy for inntil tre av skolens ansatte/PALS-team (2g á 2 ½ time)
- Årlig PALS-konferanse (regionalt eller nasjonalt)

Materiell

- Passord beskyttet side for PALS-team på Atferdssenterets hjemmeside – www.atferdssenteret.no
- PALS håndbok – modul 1
- DVD – *Presentasjon av PALS*
- DVD – *FAST-metoden*
- *Steg for Steg* – sosial ferdighetstreningprogram www.prososial.no
- *Mobbeforebygging i PALS* - brukermanual
- *SWIS* – databasert kartleggingsverktøy www.swis.no
- Sjekklister for implementeringsgrad <https://www.pbisapps.org>

Kostnad

Det er ingen deltakelses- eller opplæringsavgifter, men skolen må avsette ressurser til:

- PALS-teamets opplæringsmøter og arbeidsseminarer (ukentlig/hver 14. dag)
- Personalgruppen og respektive trinnteam (min.1g/mnd)
- Håndbok modul 1 (450,- kr pr. eksemplar*) - kan også kostnadsfritt lastes ned fra nettet
- DVD – *FAST-metoden*: 400,- kr.
- Eventuelle utgifter til materiell (logo, plakater, Steg for Steg o.s.v.)
- Konferanseavgift, reise- og oppholdsutgifter til årlig PALS-konferanse (regionalt eller nasjonalt)
- Avgift for tilgang til og bruk av kartleggingsverktøyet SWIS (2500,- kr pr. skoleår*)

*Med forbehold om prisendring

Veiledning og oppfølging etter endt opplæring

For å sikre opprettholdelse av kompetanse, øke skolens utbytte av implementeringen og utvikle ny kunnskap etter gjennomført opplæring i modul 1, skal det i tillegg til det interne PALS-arbeidet på skolene som ledes av skolens implementeringsteam (PALS-team), etableres vedlikeholdsveiledning for skolene f.o.m. det andre implementeringsåret. Det skjer gjennom lokal /interkommunal nettverksbygging i grupper av flere skolers PALS-team som er etablert i forbindelse med opplæringen (se ovennevnte om struktur i avsnittet om opplæring) under ledelse av skolenes eksterne PALS-veileder.

Struktur

- PALS-team internt arbeidsmøte (forslag: 1t/uke – 2t/pr.14dag)
- Personalgruppen og respektive trinnsteam (min. 1g/mnd)
- PALS-team – vedlikeholdsveiledning i nettverksgruppe (4g/år á 3-4t)
- Årlig PALS-konferanse (nasjonalt eller regionalt)

Materiell

- Håndbok modul 1
- Passord beskyttet side for PALS-team på Atferdssenterets hjemmeside – www.atferdssenteret.no
- Sjekklistene for implementeringsgrad <https://www.pbisapps.org>
- www.swis.no

Kostnad

Det må avsettes ressurser til:

- PALS-teamets interne arbeidsmøter (forslag: 1t/uke – 2t/pr.14dag)
- Personalgruppen og respektive trinnsteam (min. 1g/mnd)
- PALS-teamets deltakelse i vedlikeholdsveiledning for nettverksgruppe (4g/år á 3-4t)
- Avgift for tilgang til og bruk av kartleggingsverktøyet SWIS (2500,- kr pr. skoleår*)
- Konferanseavgift, reise- og oppholdsutgifter årlig PALS-konferanse (regionalt eller nasjonal)

*Med forbehold om prisendring

Modul 2 – individuelle tiltaksnivå 2 og 3

Modul 2 omfatter implementering av modellens individuelle tiltaksnivå knyttet til selekterte (nivå 2) og indikerte (nivå 3) tiltak. Opplæringen tilbys skoler som har en tilfredsstillende implementeringsgrad av modul 1 (BoQ > 70% ev. PBIS-surveys ansattes selv vurdering ”Sjekkliste A” >80%) og har data som indikerer elevgrupper som viser behov for selekterte eller indikerte tiltak. Det gis opplæring i organisering og anvendelse av tiltakskomponentene for kartlegging, beslutning, intervensjon, oppfølging og evaluering av elevenes læringsutbytte.

Opplæring

Opplæringen gis av skolens eksterne PALS-veileder til skolens PALS-team som har ansvar for å gjennomføre tiltakene på den enkelte skole. Opplæringen gjennomføres som en kursrekke á 4 dager i nettverksgrupper av flere skolers PALS-team.

Struktur

- Kurs i nettverk med andre skolers PALS-team (4 dagskurs)
  - Team- og databasert beslutningstaking (½ dag)
  - Tilnærmingen ”Respons til intervensjon; RtI” (½ dag)
  - Kartlegging, vurdering, støtteplanlegging og tiltaksevaluering 1 dag
  - Intervensjoner (2 dager):
    - Sjekk-inn/Sjekk-ut; SISU
    - Sosial ferdighetstrening; SNAP

Materiell

- Håndbok – modul 2
- Passord beskyttet side for PALS-team på Atferdssenterets hjemmeside – www.atferdssenteret.no
- www.swis.no
- www.pbssurveys.org
- FAST-metoden - DVD-program + brukerhefte
- Brukermanual SNAP

Kostnad

Det er ingen deltakelses- eller opplæringsavgifter, men skolen må avsette ressurser til:

- PALS-teamets interne møter (ukentlig/hver 14. dag)
- Personalgruppen og respektive trinnteam (min. 1g/mnd)
- PALS-teamets deltakelse i opplæringskurs for nettverksgruppe (4 dagskurs)
- Håndbok modul 2 (450,- kr pr. eksemplar*) - kan også kostnadsfritt lastes ned fra nettet
- FAST-metoden - DVD-program + brukerhefte (400,-*)
- SNAP brukermanual (75,- kr pr. eksemplar* - kan også kostnadsfritt lastes ned fra nettet)
- Konferanseavgift, reise- og oppholdsutgifter til årlig PALS-konferanse (regionalt eller nasjonalt)
- Avgift for tilgang til og bruk av kartleggingsverktøyet SWIS/SISU (2500,- kr pr. skoleår*)

*Med forbehold om prisendring

Veiledning og oppfølging etter endt opplæring

Veiledning og oppfølging etter endt opplæring i modul 2 følger samme opplegg som for modul 1. Hensikten er å vedlikeholde kompetansen, utvikle ny kunnskap, sikre kvaliteten av innsatsen og forhindre metodeavdrift.

Struktur

- Aktivt representativt PALS-team og etablering av individuelle atferdsstøtteteam
- Aktiv bruk av implementeringsverktøy som grunnlag for årlige handlingsplanlegging
- Deltakelse i PALS-teamets nettverksgruppe (4 g/år á 3-4t)
- Deltakelse årlig PALS-konferanse (regionalt eller nasjonalt)

Materiell

Samme som under opplæring modul 2

Kostnad

Det må avsettes ressurser til:

- PALS-teamets interne arbeidsmøter og individuelle atferdsstøtteteam (forslag: 1t/uke – 2t/pr.14dag)
- Personalgruppen og respektive trinnteam (min. 1g/mnd)
- PALS-teamets deltakelse i vedlikeholdsveiledning for nettverksgruppe (4g/år á 3-4t)
- Avgift for tilgang til og bruk av kartleggingsverktøyet SWIS/SISU (3000,- kr pr. skoleår*)
- Konferanseavgift, reise- og oppholdsutgifter årlig PALS-konferanse (regionalt eller nasjonal)

*Med forbehold om prisendring

PALS-veiledere

Modul 1– skoleomfattende universelle tiltaksnivå

Opplæring

Atferdssenteret forestår opplæring av skolens eksterne PALS-veiledere. Opplæringen foregår nasjonalt eller regionalt i fire arbeidsseminar à 2 dager gjennom ett skoleår parallelt med praksisutøvelse ved opplæring av inntil fire skolars PALS-team. Opplæringen fører frem til kvalifisering som PALS-veileder etter gitte kriterier.

Struktur

- Obligatorisk deltakelse i 4 arbeidsseminar à 2 dager fordelt på ett skoleår (60 timer – min. 85%)
- Inntil 4 skoler i månedlige opplæringsmøter med skolens PALS-team
  - Oppstartsseminar for skolens PALS-team og personalgruppe (august 1 dag ev. 2x½dag /6t)
  - På den enkelte skole 6 ganger à 2t i sept, nov, des, feb, mars, mai (12 t/år)
  - I nettverk med andre skolars PALS-team – 4 seminar à 3-4t i okt, jan, april, jun (12-16t/år)
- Kvalifiseringskriterier (videodokumentasjon av opplæringsprosesser i to av tre skolars PALS-team etter gitte vurderingskriterier)
- Tilbud om opplæring som SWIS-veileder (avhengig av eksisterende veilederkapasitet for opplæring av skolens SWIS-brukere i kommune/region) (2 ½ dag)
- Deltakelse årlig PALS-konferanse (regionalt eller nasjonalt)

Materiell

- Håndbok – modul 1
- Veilederhåndbok – modul 1
- DVD *Presentasjon av PALS*
- *Mobbeforebygging i PALS* - brukermanual
- Passord beskyttet side for PALS-team og PALS-veileder på Atferdssenterets hjemmeside – www.atferdssenteret.no
- *Steg for Steg* – sosial ferdighetstreningprogram www.prososial.no
- *SWIS* – databasert kartleggingsverktøy www.swis.no
- Sjekklistor for implementeringsgrad <https://www.pbisapps.org>

Kostnad

Opplæring/ veilederavgift 12 000,- kr pr. veileder (6000,- kr for ekstra veileder)

- Ca 50% stilling i opplæringsåret for arbeid med fire skoler
- Reise- og oppholdsutgifter til PALS-veilederopplæringens arbeidsseminar (4g/år – til sammen 8 dg)
- Reise- og oppholdsutgifter til PALS-teamets opplæringsmøter
- Håndbok modul 1 med veilederhåndbok (400,- kr pr. sett*) - kan kostnadsfritt lastes ned fra nettet
- Eventuell innkjøp av videooptaksutstyr
- Eventuell innkjøp av materiellet *Steg for Steg*
- Eventuelt reise- og oppholdsutgifter til SWIS-veilederopplæring (2 ½ dg i Oslo)
- Reise- og oppholdsutgifter til årlig PALS-konferanse (regionalt eller nasjonalt)

*Med forbehold om prisendring

Veiledning i og etter opplæringsåret

For å utvikle, kvalitetssikre og opprettholde PALS-veilederens veilederkompetanse og metodeintegritet i PALS-modellens modul 1 kreves det deltakelse i veiledningsopplegg i opplæringsåret og deltakelse i vedlikeholdsveiledningsaktiviteter etter avsluttet opplæring. Inaktiv virksomhet som PALS-veileder i 12 mnd eller mer krever rekvalifisering etter gitte kriterier.

Struktur

- Veiledning på egen praksisutøving mellom hvert arbeidsseminar (individuellt/gruppe ca. 8-10 timer)
- Obligatorisk deltakelse i vedlikeholdsveiledning (4 dager/år)
- Obligatorisk deltakelse i nasjonalt veilederseminar (2 d/år)
- Aktiv deltakelse årlig PALS-konferanse (regionalt eller nasjonalt)

Materiell

- Videoopptak av opplæringsmøter med skolenes PALS-team
- Håndbok – modul 1
- Veilederhåndbok – modul 1
- Passord beskyttet side for PALS-team og PALS-team på Atferdssenterets hjemmeside – www.atferdssenteret.no
- SWIS – databasert kartleggingsverktøy www.swis.no
- Sjekklistor for implementeringsgrad <https://www.pbisapps.org>

Kostnad

Veiledningsavgift 2.500,- kr pr. veileder pr. år for deltagelse i vedlikeholdsveiledning etter opplæringsåret.

- Ca 50 % stilling for
  - Opplæring av fire (4) skoler
  - Egen veiledning mellom hvert arbeidsseminar i opplæringsåret
  - Veiledning/oppfølging av åtte (8) skoler
  - Løpende egen vedlikeholdsveiledning
- Ev. reise- og oppholdsutgifter til veiledningsaktivitet
- Eventuell innkjøp av videoopptaksutstyr
- Reise- og oppholdsutgifter til årlig PALS-konferanse (regionalt eller nasjonalt)

Modul 2 – individuelle tiltaksnivå 2 og 3

Opplæring

Opplæringen blir gitt i sammenheng med skolenes ”readiness” og behov for opplæring i modul 2. Den blir arrangert som kurs nasjonalt eller regionalt i regi av Atferdssenteret. Opplæringen foregår parallelt med PALS-veilederens praksisutøvelse ved opplæring av PALS-team i nettverk. Kursdeltakelse fører frem til kvalifisering for å gi opplæring i modul 2 til skolenes PALS-team.

Struktur

2 kurs á 2 dager (ca. 25 timer) fordelt på 2-3 måneder. Kursinnhold som for skolene.

Materiell

- Håndbok – modul 2
- Veileder for håndbok
- Passordsbeskyttet side for PALS-veileder på Atferdssenterets hjemmeside – www.atferdssenteret.no
- www.swis.no
- <https://www.pbisapps.org>
- FAST-metoden - DVD-program + brukerhefte
- Brukermanual SNAP

Kostnad

Det er ingen deltakelsesavgift, men veilederens arbeidsgiver må avsette ressurser til:

- Håndbok modul 2 med veilederhåndbok (450,- kr pr. sett*) - kan kostnadsfritt lastes ned fra nettet
- SNAP brukermanual (75,- kr pr. eksemplar* - kan også kostnadsfritt lastes ned fra nettet)
- FAST-metoden - DVD-program + brukerhefte (250,-*)

- Deltakelse i kursrekken (4 dager) og opplæring av PALS-team i nettverk (4 dager)
- Reise- og oppholdsutgifter kursdeltakelse nasjonalt eller regionalt (4 dager)
- Ev. reise- og oppholdsutgifter til opplæringskurs for PALS-team i nettverkssamlinger

Krav til vedlikehold som PALS-veileder

- Veiledning/oppfølging av skolenes arbeid med modul 1 og modul 2 i nettverkssamlinger (4g/år)
- Pågående opplæring og veiledning av skoler
- Vedvarende vedlikeholdsveiledning i gruppe etter avsluttet opplæring modul 1 og 2 (4g/år)
- Årlig felles fagutviklingsseminar for PALS-veiledere(regionalt/sentralt) 1g/år
- Aktiv deltakelse PALS-konferanse årlig (regionalt, sentralt)
- Inaktivitet som PALS-veileder i 12 mnd eller mer medfører rekvalifisering etter gitt kriterier

4. Implementeringsstruktur

Implementeringsstrukturen i PALS skal sikre god og effektiv tilrettelegging, gjennomføring, oppfølging og vedvarende innsats på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå. Den vil gi støtte til de ulike aktørene og styrke koordineringen mellom disse på alle nivåer, noe som er viktige forutsetninger for en vellykket implementering.

Nasjonalt nivå:

Utdanningsdirektoratet har tildelt Atferdssenteret et nasjonalt ansvar for å videreføre PALS gjennom opplæring av veiledere for implementering i utvalgte skoler i kommunene. Atferdssenteret vil forestå kvalitetssikring gjennom tilrettelegging av vedlikeholdsveiledning for opprettholdelse av kompetanse og kunnskapsbasert forskning.

Kommune-/bydelsnivå:

Kommunenes skoleeiere og enhetsledere for skole og PP-tjeneste vil ha en aktiv rolle for å tilrettelegge og koordinere implementeringen av PALS lokalt. Det er viktig at implementering av PALS blir forankret og gitt prioritet i kommunens ledelse. Det vil gi den enkelte skole og veileder nødvendig støtte til å gjennomføre opplæringen og følge opp gjennom veiledning for en vedvarende innsats. En intensjonsavtale mellom kommunen og Atferdssenteret regulerer disse forpliktelsene. PALS-veiledere vil gi opplæring, veiledning og oppfølging av den enkelte skoles PALS-team. Etter opplæring av den enkelte skole vil PALS-veilederen forestå vedlikeholdsveiledning til PALS-teamene i nettverk av flere skoler (kommunalt, interkommunalt)

Lokalt skolenivå:

Skoleledelsen i den enkelte skole har en viktig rolle i skolens PALS-team gjennom aktiv deltakelse og støtte til implementering og utøvelse av PALS. Teamet har ansvar for implementeringen på egen skole og skal koordinere skolens utviklingsarbeid av PALS, tilrettelegge og følge opp skolens kompetansebygging for å forebygge og avhjelpe atferdsproblemer, og foreta nødvendige vurderinger for å beslutte, gjennomføre og evaluere tiltak på skole-, klasse- og enkeltelevnivå. Til å lede dette arbeidet velger skolen en intern leder av PALS-teamet. Det anbefales primært at denne rollen innehas av en fra skolens ledelse, men kan også delegeres til en annen ansatt med god kompetanse og høy anseelse.